

Van : Rekenkamer Tilburg
Aan : Gemeenteraad Tilburg
Betreft : Jaarverslag 2018 & Onderzoeksprogrammering 2019
Datum : maart 2019

Beste leden van de gemeenteraad,

De Rekenkamer Tilburg doet onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid. Hiermee ondersteunt zij de gemeenteraad in zijn controlerende rol en levert zo een bijdrage aan de verbetering van het lokale bestuur.

Bijgaand ontvangt u het *Jaarverslag 2018 & Onderzoeksprogrammering 2019* van de Rekenkamer Tilburg.

De Rekenkamer Tilburg hecht aan een goede samenwerking met de gemeenteraad, het college van B&W, de ambtelijke organisatie en niet in de laatste plaats de inwoners van Tilburg. Daarom inventariseert de Rekenkamer Tilburg geregeld welke onderwerpen er bij de gemeenteraad leven met betrekking tot de gewenste onderzoeksprogrammering. Bij ieder voorgenomen onderzoek wordt per onderzoek samen met de gemeenteraad de aanpak besproken en wordt gedurende het onderzoek het college van B&W en de ambtelijke organisatie betrokken in de vorm van interviews en het delen van (tussentijdse) bevindingen.

Momenteel loopt een onderzoek naar burgerparticipatie, waar inwoners van Tilburg actief bij worden betrokken; zij denken en doen mee gedurende het onderzoek naar burgerparticipatie.

Voor de onderzoeksprogrammering vanaf de 2^e helft van 2019 wordt wederom een aanpak gekozen waarbij de samenwerking naar 'binnen' en naar 'buiten' centraal staat.

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u contact opnemen met ondergetekende en/of de secretaris van de Rekenkamer Tilburg, Deborah van Gestel-Mulders via deborah.van.gestel-mulders@tilburg.nl of 06-29385923. Voor meer informatie verwijzen we u naar onze website: www.rekenkamertilburg.nl

Met vriendelijke groet,

drs. N.W. Gouw,
Voorzitter Rekenkamer Tilburg

Bijlage: Jaarverslag 2018 & Onderzoeksprogrammering 2019

Jaarverslag 2018 & Onderzoeksprogrammering 2019

Maart 2019

Terugblik 2018

De volgende onderzoeken zijn in 2018 afgerond:

1. Citymarketing (februari 2018)
2. Goede raad voor de omgevingswet (maart 2018)
3. Inzicht in Doorwerking (november 2018)

➤ Rekenkameronderzoek Inzicht in Doorwerking - november 2018

Inleiding

De Rekenkamer Tilburg heeft onderzoek gedaan naar de mate waarin aanbevelingen uit Rekenkameronderzoeken in de periode 2009 - 2018 doorwerken in de dagelijkse praktijk van het gemeentelijke bestuur. Hiervoor heeft de Rekenkamer Tilburg een zestal van haar eigen Rekenkamerrapporten geselecteerd en onderzocht middels een quickscan. Middels dit onderzoek maakt de Rekenkamer Tilburg voor de raad inzichtelijk in hoeverre eerdere aanbevelingen in de praktijk zijn opgepakt en geeft de Rekenkamer Tilburg aanbevelingen om de doorwerking van eerdere onderzoeken te waarborgen.

Conclusies

De Rekenkamer Tilburg constateert dat de aanbevelingen van zes geselecteerde onderzoeken tot ontwikkelingen hebben geleid die de gemeenteraad in potentie beter in staat stelt zijn wettelijke taken van kaderstelling en controle uit te voeren en die voor de gemeente als geheel positieve maatschappelijke effecten kunnen hebben. De ontwikkelingen verlopen echter niet altijd met een hoge snelheid. Met name bij het subsidiebeleid, bij grote projecten zoals Stappegoor en bij het Sportbedrijf zijn er wat betreft de doorwerking van de Rekenkeraanbevelingen nog weinig concrete resultaten geboekt, al wordt er aan gewerkt. De onderzoeken naar apparaatskosten en geheimhouding hebben in de praktijk voldoende doorwerking gehad. Hierbij ziet de Rekenkamer Tilburg wel dat dit resultaat soms nog onderbelicht blijft (bijv. bij apparaatskosten). Ten aanzien van het recente onderzoek Wmo is de sector nog te veel in beweging om conclusies over de doorwerking te trekken, de implementatie van aanbevelingen vergt tijd.

In het algemeen stellen we vast dat na afronding van een onderzoek van de Rekenkamer Tilburg en het vaststellen van het raadsbesluit over de aanbevelingen het veelal niet helder is wie binnen de ambtelijke organisatie aan zet is. Er is geen duidelijk protocol dat expliciet beschrijft hoe en door wie aanbevelingen dienen te worden opgevolgd, dan wel wie een dergelijk protocol zou moeten formuleren. Daarop aansluitend constateert de Rekenkamer Tilburg dat er over de bewaking van de aanbevelingen en de terugkoppeling naar de gemeenteraad niet altijd duidelijke afspraken zijn gemaakt. De vraag wie verantwoordelijk is voor de bewaking kan niet eenduidig worden beantwoord.

Aanbevelingen

- a) Dring als raad bij het college van B&W aan op **meer snelheid** (zoals bij subsidiebeleid, grote projecten als Stappegoor en het Sportbedrijf) ten aanzien van het opvolgen van aanbevelingen.
- b) Zorg als raad ook dat bijvoorbeeld ten aanzien van apparaatskosten, **onderzoeksresultaten** met betrekking tot de doorwerking **niet onderbelicht** blijven.
- c) Ten aanzien van het recente onderzoek **Wmo**: houd als raad de **vinger aan de pols**.
- d) Richt **systematische monitoring** in:
 - Vorm een protocol ten aanzien van wie op welk moment welke aanbevelingen oppakt. Maak als gemeentesecretaris en raadsgriffier hierover eenduidige afspraken.
 - Koppel afspraken terug naar de raad: er bestaat nu geen expliciete bewaking van aanbevelingen na raadsbesluiten, hierbij ontstaat het gevaar van 'weglopen van de aanbevelingen'. Het college van B&W zou periodiek kunnen rapporteren over de implementatie van aanbevelingen, evt. kan de Auditcommissie een monitorrol vervullen namens de raad.

Het Rekenkamerrapport is op 19 november 2018 gepresenteerd tijdens een informatiebijeenkomst voor de gemeenteraad. Het raadsvoorstel is aan de orde gesteld tijdens de debatbijeenkomst op 10 december 2018 en in de raadsvergadering van 17 december 2018.

Voor de raadsvergadering van 17 december 2018 is een amendement aanvaard waardoor het raadsbesluit zodanig geformuleerd is dat de aanbevelingen uit het Rekenkamerrapport door de gemeenteraad kunnen worden gevolgd. Dit houdt in dat:

- a) de gemeenteraad voor het zomerreces van 2019 door de ambtelijke organisatie wordt geïnformeerd over het opvolgen van aanbevelingen zoals bij subsidiebeleid, grote projecten als Stappegoor en het Sportbedrijf;
- b) uit wordt gesproken dat onderzoeksresultaten met betrekking tot de doorwerking (bijv. ten aanzien van apparaatskosten) niet onderbelicht dienen te blijven;
- c) uit wordt gesproken om inzake het recente onderzoek Wmo de vinger aan de pols te houden;
- d) de griffier de opdracht krijgt om - samen met de gemeentesecretaris - te komen tot een protocol voor systematische monitoring van aanbevelingen van de Rekenkamer Tilburg (voor zover door de gemeenteraad omarmd en in een opdracht aan het college van B&W vertaald), alsmede van overig opdrachten van en toezeggingen aan de gemeenteraad, en deze afspraken voor het zomerreces van 2019 aan de gemeenteraad terug te koppelen.

➤ Rekenkameronderzoek Goede raad voor de omgevingswet - maart 2018

Inleiding

In gezamenlijke opdracht van de Rekenkamer(commissie)s van Eindhoven, Tilburg, Breda, 's-Hertogenbosch en Oss, is een onderzoek uitgevoerd door onderzoeksbureau OverMorgen. Het onderzoek geeft inzicht in de stand van zaken ten aanzien van de implementatie van de Omgevingswet in 2021 en het formuleren van leerpunten, in het bijzonder voor de rol van

de gemeenteraad. Met de komst van nieuwe gemeenteraden in Eindhoven, Tilburg, Breda, 's-Hertogenbosch en Oss ontstaat er een nieuwe dynamiek tussen gemeenteraad, college, ambtelijk apparaat en samenleving. De rol van de gemeenteraad zal daarbij wijzigen.

Conclusies

De vergelijking tussen de vijf onderzochte gemeenten laat zien dat er een grote diversiteit is bij de onderzochte gemeenten in de aanpak van het (implementatie)proces ('meerdere wegen leiden naar Rome'). Er is geen 'beste manier'. Meer eenduidig is de constatering dat er in alle onderzochte gemeenten nog gezocht wordt naar het adequate samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie wie wanneer vanuit zijn rol aan zet is. De gemeenteraden van de vijf gemeenten voelen zich volgend bij de implementatie van de Omgevingswet. De strategie voor de implementatie is vooral ambtelijk uitgewerkt, terwijl in veel gemeenteraden een groot deel van de tijd besteed wordt aan het bespreken van incidenten en procedures. Dit maakt het moeilijk om als raad de rol te pakken bij het implementeren van een stelselherziening als de Omgevingswet.

Overstijgende bevindingen

- De gemeenteraden lijken zich bewust van het belang om (expliciet) na te denken over de sturingsfilosofie. Echter, het blijkt in de praktijk lastig te zijn voor de raad om goed zicht te krijgen op de impact van de verschillende keuzemogelijkheden ten aanzien van de sturingsfilosofie.
- Ervaringen in betrokken gemeenten laten zien dat het in deze transitiefase van belang is om ruimte te bieden voor leren en experimenteren.
- De nieuwe Omgevingswet vraagt om meer integraliteit in de werkprocessen. Er is binnen gemeenten nog werk te verzetten om oude patronen en een te eenzijdige focus vanuit het ruimtelijke domein te doorbreken.
- In de gemeente Tilburg is een integrale omgevingsvisie opgesteld die voor 80% Omgevingswetproof is verklaard. Andere gemeenten kunnen hiervan leren.
- Er zijn in verschillende gemeenten, waaronder Tilburg, ervaringen opgedaan met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. De lokale bestuurlijke afwegingsruimte wordt door de Omgevingswet verruimd.
- De digitaliseringsopgave in de Omgevingswet is nog onduidelijk. De gemeenten wachten de landelijke ontwikkelingen af.

Tilburgse bevindingen

Specifiek voor Tilburg geldt dat in mei 2017 een raads werkgroep Omgevingswet is geïnstalleerd. In maart 2018 heeft de Tilburgse gemeenteraad het advies van deze raads werkgroep vastgesteld. Hierbij heeft de raad er expliciet voor gekozen om bij de implementatie van de Omgevingswet uit te gaan van het perspectief van de 'vernieuwende overheid: een overheid die ruimte schept, meedenkt en meedoet en beschermt wat kwetsbaar is'. Daarnaast heeft de raad besloten om te gaan werken met het instrument 'bestuurlijke afwegingsruimte' en heeft de raad de Omgevingsvisie 2040 voor nu 'Omgevingswetproof' verklaard. Met het nemen van dit besluit heeft de gemeenteraad van Tilburg volgens de Rekenkamer Tilburg een goede stap gezet. Er is een bewuste keuze

gemaakt ten aanzien van de sturingsfilosofie. Dit geeft richting aan het verdere implementatieproces.

Aanbevelingen

De gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 hebben tot nieuwe samenstellingen, nieuwe werkwijzen en processen geleid. Het is volgens de Rekenkamer(commissie) een goed moment om juist nu de nieuwe gemeenteraden te activeren en bewust te maken van de impact van de Omgevingswet. Op basis van het onderzoek hebben de Rekenkamer(commissie)s een viertal handreikingen voor de nieuwe gemeenteraden geformuleerd:

- a. Voer als gemeenteraad actief regie op de inhoudelijke agenda.
- b. Zorg dat de gemeenteraad (als geheel) geïnformeerd is.
- c. Ben en blijf als raad reflectief over je eigen rolopvatting en handelen.
- d. Ben als gemeenteraad helder over je ambitieniveau.

➤ Rekenkameronderzoek Citymarketing - februari 2018

Inleiding

In 2011 riep de gemeenteraad het college van B&W op “daadkrachtig in te blijven inzetten op de promotie van Tilburg”. Kort daarna werd een nieuw citymarketingbeleid door de Tilburgse raad vastgesteld. Dit Rekenkameronderzoek evalueerde de resultaten van dit beleid door de stichting Marketing Tilburg (SMT).

Conclusies

Ten eerste werd geconstateerd dat de belangrijkste kenmerken waarmee de stad Tilburg werd geadverteerd als te veelomvattend werden ervaren. Daardoor ontbrak er een inhoudelijke focus waarmee de stad Tilburg kon worden geassocieerd. De tweede conclusie was dat de resultaten die van de SMT werden verwacht niet helder waren omschreven, waardoor het moeilijk werd te evalueren of de prestaties van de SMT aan de verwachtingen voldeden. Daarnaast ontbrak het, mede door de onduidelijke omschrijving van verwachte resultaten, aan strategische sturing door de gemeente. De overstijgende conclusie is dan ook dat er op dit moment nog geen indicatie is te geven van de doeltreffendheid en doelmatigheid van het citymarketingbeleid en de uitvoering daarvan.

Aanbevelingen

- a. Kom tot de vaststelling van een nadere focus in het citymarketingbeleid. Stel als gemeenteraad hiertoe de kaders en de beoogde outcome vast. Neem als gemeenteraad hierbij de regie; zowel met betrekking tot het uitzetten van de opdracht om te komen tot een focus, als met betrekking tot de besluitvorming erover.
- b. Overweeg om het lidmaatschap van de Raad van Toezicht van de stichting Marketing Tilburg te beleggen in de portefeuille van de burgemeester.
- c. Neem als gemeenteraad een besluit over de hoogte van het jaarlijks door de gemeente Tilburg ter beschikking gestelde budget voor citymarketing. Betrek daarbij de

besluitvorming over het incidentele deel van het budget en de te genereren van partnerbudgetten door de stichting Marketing Tilburg.

- d. Om het bestuurlijk draagvlak voor de activiteiten van de stichting te behouden en te versterken, zou de gemeenteraad de stichting kunnen vragen het verband tussen haar activiteiten en de resultaten van het citymarketingbeleid, zoals onder meer blijkt uit de ontwikkeling van de succesindicatoren, beter voor het voetlicht te brengen. Neem als gemeenteraad actief kennis van de ontwikkeling van de succesindicatoren en bespreek deze ontwikkeling met het college van B&W. Scherp desgewenst de streefwaarden voor de succesindicatoren verder aan.
- e. Geef als gemeenteraad het college van B&W de opdracht om de stichting Marketing Tilburg zich te laten verantwoorden in kwantitatieve en kwalitatieve zin. Leg duidelijke regels vast over hoe de verantwoording in te richten. Zorg daarbij voor een goede balans tussen zogenaamde koude control en warme control.
- f. Zie er als gemeenteraad op toe dat alle betrokkenen meer werk maken van het aannemelijk maken van de relatie tussen de activiteiten van de stichting en de outcome van het citymarketingbeleid van de gemeente Tilburg.

Het raadsvoorstel (inclusief de reactie van het college van B&W) is op 19 februari 2018 besproken in de commissie Vestigingsklimaat. Op 19 maart 2018 is het raadsvoorstel unaniem aangenomen door de Tilburgse gemeenteraad. Een aantal toezeggingen zijn gedaan. Zo komt het college van B&W onder andere met een voorstel voor een inhoudelijk focus en de meerjarige financiering van het citymarketingbeleid. Bij de portefeuillevindeling van het nieuwe college zal expliciet worden afgewogen welke bestuurder namens de gemeente zal worden afgevaardigd in de Raad van Toezicht van de stichting Marketing Tilburg.

Financieel beeld 2018

De externe leden van de Rekenkamer Tilburg ontvangen een maandelijkse vergoeding voor het bijwonen van de vergadering en het uitvoeren van onderzoekswerkzaamheden (budget rekenkamer salariskosten). De vergoedingen voor de vier externe leden zijn gekoppeld aan de circulaire vergoedingen politieke ambtsdrager van het Ministerie van BZK.

In 2018 zijn onderzoekskosten gemaakt (budget rekenkamer onderzoekskosten). Er zijn kosten gemaakt voor het onderzoek Citymarketing van € 6.205 en kosten voor de ontwikkeling van de website van de Rekenkamer Tilburg, welke eenmalig € 3.200 bedragen en jaarlijkse kosten vanaf 2018 van € 715.

De Rekenkamer Tilburg heeft de beschikking over een eigen ambtelijk secretaris - onderzoeker (onderdeel van budget best onderst raad rekenkamer). De ontwikkelingsopgaven voor de Rekenkamer¹ rechtvaardigen het feit dat de functie is uitgebreid van 0,67 fte naar 0,78 fte. De uitbreiding in uren komen ten laste van het budget rekenkamer onderzoekskosten vanaf 2019; er is structureel budget overgeheveld vanuit het budget voor onderzoekskosten naar salariskosten.

¹ Raadsvoorstel Ontwikkelopgave en (her)benoeming leden Rekenkamer Tilburg 2015-2021

Het beschikbare budget voor 2018 was € 181.044. Daarvan is € 180.551 besteed. Het exploitatieresultaat voor 2018 is derhalve € 493.

Beschikbaar budget 2018	
rekenkamer salariskosten	58.024,44
rekenkamer onderzoekskosten	26.182,00
best.onderst raad rekenkamer	96.837,11
	<hr/>
	181.043,55
Besteding budget 2018	
rekenkamer salariskosten	57.964,20
rekenkamer onderzoekskosten	20.140,80
best.onderst raad rekenkamer	102.445,69
	<hr/>
	180.550,69
Exploitatie resultaat	
	<hr/> <hr/>
	492,86

Onderzoeksprogramma 2019

➤ Rekenkameronderzoek Burger Centraal - 1^e helft 2019

In mei 2018 heeft de Rekenkamer Tilburg met alle fracties gesproken over relevante onderwerpen voor het onderzoek voor het najaar van 2018. Naar aanleiding van deze inventarisatie en gelet op de ontwikkelopgave van de Rekenkamer Tilburg, heeft zij besloten om in het onderzoek meer aandacht te hebben voor publieke verantwoording en het betrekken van burgers in het onderzoek. Zij koos daarom voor het onderwerp burgerparticipatie. Het onderzoeksplan (doelstelling, vraagstelling en aanpak) is vervolgens in overleg met raadsleden uitgewerkt.

Doelstelling van het onderzoek is om de gemeenteraad inzicht en overzicht te bieden in de activiteiten (en samenhang) op het gebied van burgerparticipatie in de gemeente Tilburg, in het effect van deze inspanningen en in welke adviezen te geven zijn ten aanzien van de doorontwikkeling van burgerparticipatie. Het onderzoek brengt daarbij de ervaringen in beeld van (de samenhang tussen) de domeinen openbare ruimte, veiligheid en sociale activiteiten.

Voor ieder van de domeinen openbare ruimte, veiligheid en sociale activiteiten geldt: Welke activiteiten op het gebied van burgerparticipatie heeft de gemeente Tilburg reeds zelf in gang gezet? Hoe gaat de gemeente Tilburg om met maatschappelijke initiatieven die vanuit inwoners zelf komen? Wat levert dit feitelijk op? In het onderzoek wil de Rekenkamer niet alleen terug, maar ook vooruit kijken. Daarom is de volgende centrale vraagstelling geformuleerd: *Welke inspanningen ten aanzien van burgerparticipatie worden door de gemeente Tilburg geleverd vanuit de domeinen openbare ruimte, veiligheid en sociale activiteiten, wat leveren deze inspanningen op voor zowel inwoners als de gemeente Tilburg, en welke aanbevelingen kunnen worden gedaan om burgerparticipatie naar een (nog) hoger niveau te brengen?*

Het onderzoek wordt uitgevoerd in de periode november 2018 tot en met juni 2019. In deze periode worden documenten geanalyseerd en interviews gehouden. De Rekenkamer Tilburg

biedt daarnaast inwoners van de gemeente Tilburg gelegenheid om mee te denken en te doen met de Rekenkamer Tilburg; inwoners brengen casussen in, selecteren en analyseren samen met de Rekenkamer Tilburg casussen, participeren in een online dialoog om inzichten te genereren ten behoeve van het onderzoek en nemen deel aan een afsluitende 'werksessie' ten behoeve van het formuleren van conclusies en aanbevelingen. Ook zet de Rekenkamer Tilburg gedurende het onderzoek expert opinions in.

Resultaat: In de zomer van 2019 presenteert de Rekenkamer Tilburg het Rekenkamerrapport van het lopende onderzoek 'Burger Centraal'.

➤ Website en Social Media

Om nog meer werk te maken van publieke verantwoording, ontwikkelt de Rekenkamer Tilburg een website die vanaf februari 2019 online is: www.rekenkamertilburg.nl. De website geeft een overzicht van wat de Rekenkamer doet en uit welke leden zij bestaat. Er is informatie te vinden over lopende onderzoeken, afgeronde onderzoeken en er zijn nieuwsberichten te vinden. Er kunnen vragen worden gesteld of opmerkingen worden gegeven, en suggesties voor toekomstig onderzoek kunnen worden aangedragen.

Daarnaast zet de Rekenkamer Tilburg meer in op het gebruik van Social Media om nieuwsberichten in relatie tot haar onderzoeken te publiceren, dan wel om oproepen aan inwoners van gemeente Tilburg te doen. Zij start met de inzet van LinkedIn en Twitter:

- LinkedIn: <https://www.linkedin.com/company/rekenkamertilburg/>
- Twitter: <https://twitter.com/TRekenkamer>

➤ Rekenkameronderzoek(en) 2^e helft 2019

Uit de laatste inventarisatieronde met de gemeenteraad en op basis van recente ontwikkelingen binnen de gemeente Tilburg, heeft de Rekenkamer een aantal onderwerpen in beeld om in 2019 mogelijk als onderzoeksonderwerp op te pakken. Een definitieve keuze moet de Rekenkamer nog maken. Gedacht wordt aan:

- **Programmabegrotingstekort Wmo & Jeugd**

De programmabegroting van 2019 voorziet een significante kostenstijging van grofweg €20.000.000 voor Wmo en Jeugdhulp. Het verdient aanbeveling om te onderzoeken welke oorzaken hieraan ten grondslag liggen. Hierbij dienen eveneens de eerdere constatering uit het Rekenkamerrapport 'Wmo - Zorgen om resultaten' uit 2017 nogmaals tegen het licht te worden gehouden. De Rekenkamer is in gesprek met betrokkenen om een eerste verkenning te doen.

- **Overschrijding budgetten (grote) projecten**

De rekenkamer ontving diverse signalen dat er met regelmaat sprake is van significante overschrijding van budgetten bij (grote) projecten binnen de gemeente. In Q2 doet de Rekenkamer een eerste verkenning of dit een mogelijk onderzoeksonderwerp betreft.

- **Armoedebeleid**

Het onderwerp armoedebeleid werd tijdens de laatste inventarisatierond met de fracties door meerdere partijen (Groenlinks, SP) genoemd. Door de fracties is een aantal vragen gesteld:

- Hoe effectief is het huidige armoedebeleid? Wat werkt, wat werkt niet?
- In welke relatie staat de effectiviteit van het huidige armoedebeleid met de budgetten die voor armoedebestrijding beschikbaar worden gesteld?
- Welke verbinding maakt het armoedebeleid met andere beleidsterreinen als jeugdhulp en schuldenproblematiek?

In Q2 doet de Rekenkamer een eerste verkenning of dit een mogelijk onderzoeksonderwerp betreft.

Resultaat : Voor het zomerreces van 2019 bepaalt de Rekenkamer Tilburg welk onderzoek of welke onderzoeken voor de 2^e helft van 2019 wordt of worden opgepakt en uitgevoerd. Na de keuze van het onderwerp of onderwerpen start de uitwerking van het onderzoeksplan of onderzoeksplannen. Hierover wordt de gemeenteraad na het zomerreces 2019 geïnformeerd.